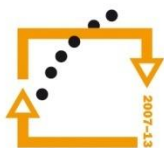

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola a Vyšší odborná škola technická Brno, Sokolská 1

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

Téma: Planimetrie a stereometrie

Název: Polohové vlastnosti geometrických útvarů

Autor: Ing. Vacková Věra

Číslo: VY_32_INOVACE_02 – 15

Anotace: *Prezentace je určena pro studenty středních průmyslových škol, obor strojírenství a technické lyceum. V prezentaci jsou uvedeny základní stereometrické útvary a vztahy mezi nimi, věty o incidenci mezi základními geometrickými útvary a věty o vzájemné poloze dvou přímek, dvou rovin a přímky a roviny. V závěru prezentace jsou zmíněna kritéria rovnoběžnosti přímky a roviny a dvou rovin.*

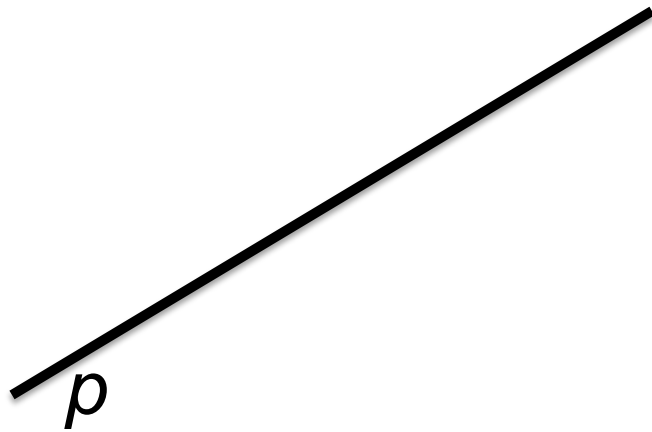
Září 2013

Stereometrie

Stereometrie se zabývá prostorovými útvary, stereometrie řecký původ slova “*měření těles*”.

Základní útvary v prostoru: bod, přímka, rovina

$+A$

Věty o určení přímky a roviny

Přímka je určena dvěma různými body.

Rovina je určena:

třemi body, které neleží v přímce,

přímkou a bodem, který na ní neleží,

dvěma různoběžnými přímkami,

dvěma různými rovnoběžkami.

Základní vztahy mezi body, přímkami a rovinami

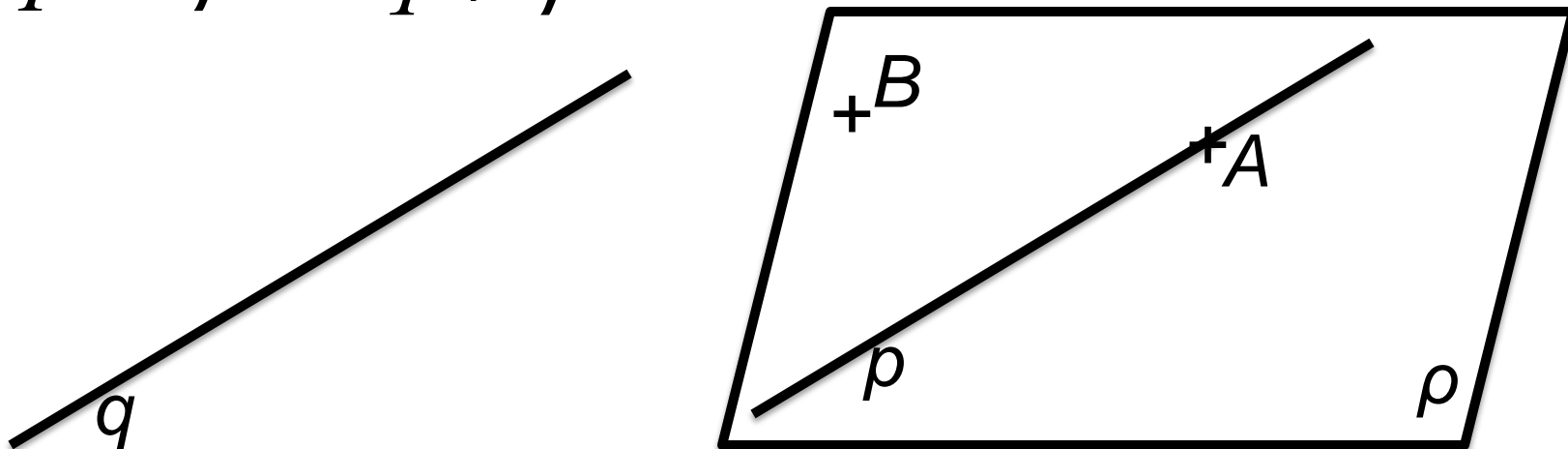
Pojem **incidence**.

Používáme znaky: $\in$ $\notin$ $\subset$ $\not\subset$

Význam znaků je patrný z obrázku.

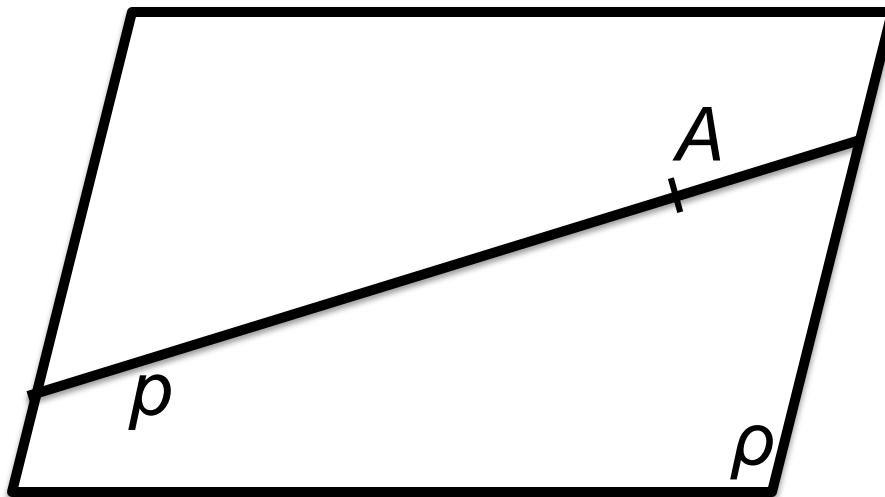
$$A \in p \quad B \in \rho \quad B \notin p$$

$$p \subset \rho \quad q \not\subset \rho$$

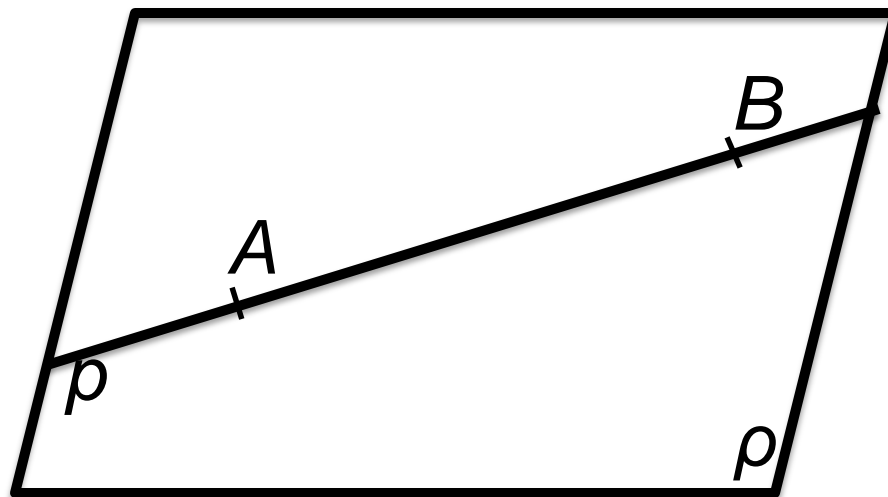
Věty o incidenci

Jestliže bod A leží na přímce p a přímka p leží v rovině ρ , pak i bod A leží v rovině ρ .

Věty o incidenci

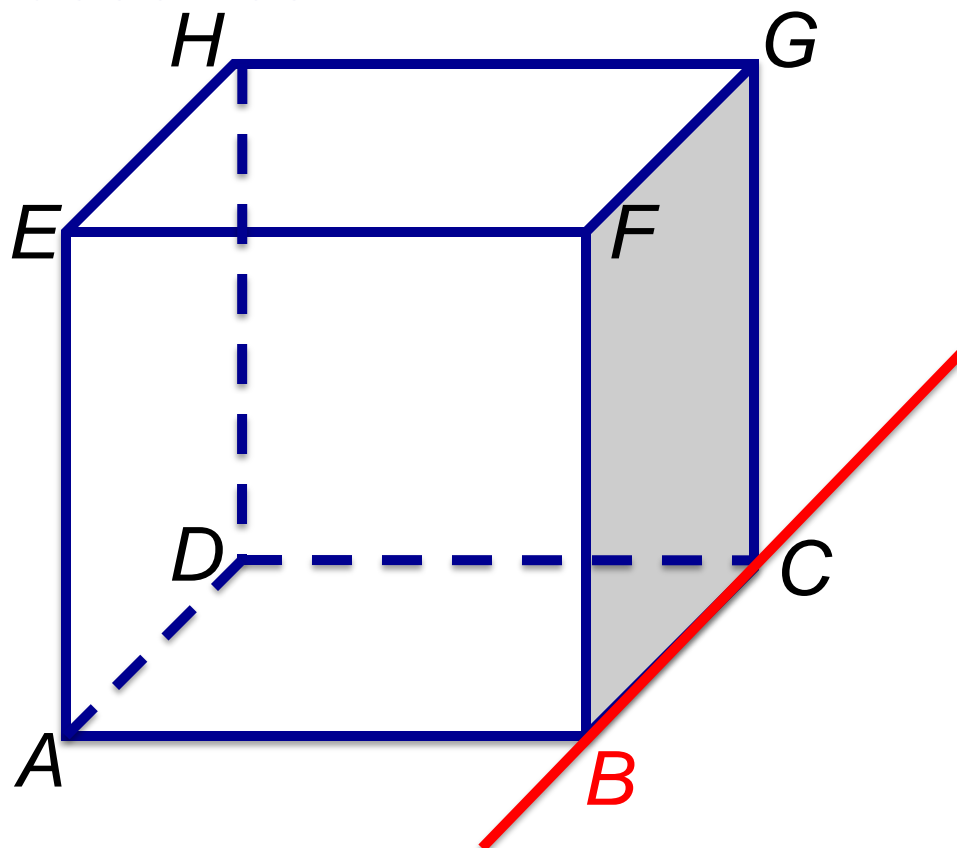
Má-li přímka s rovinou společné dva různé body, leží v této rovině.

Věty o incidenci

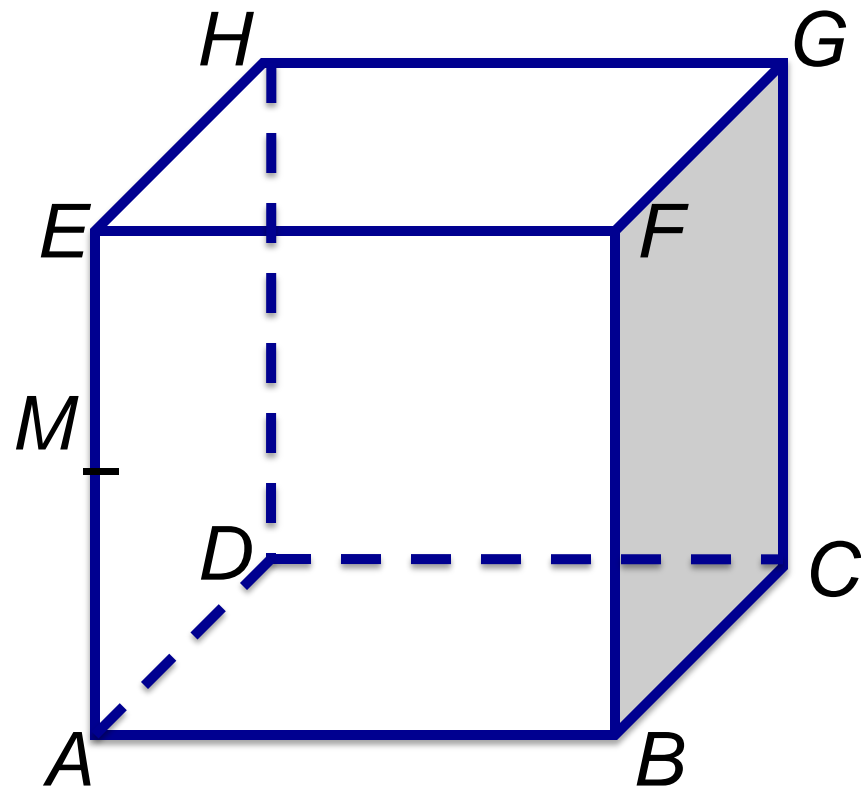
Mají-li dvě různé roviny společný jeden bod, mají společnou přímku, která tímto bodem prochází. Jiné společné body tyto roviny nemají. Přímka se nazývá **průsečnice**.

Roviny ABC a BCG mají společný bod B a průsečnici BC .

Úloha 1

Je dána krychle $ABCDEFGH$. Sestrojte průsečnici rovin ABC a MFD . Bod M je střed hrany AE .

Úloha 1

Roviny ABC a MFD mají společný bod D , roviny jsou různé, mají průsečnici, která tímto bodem prochází.

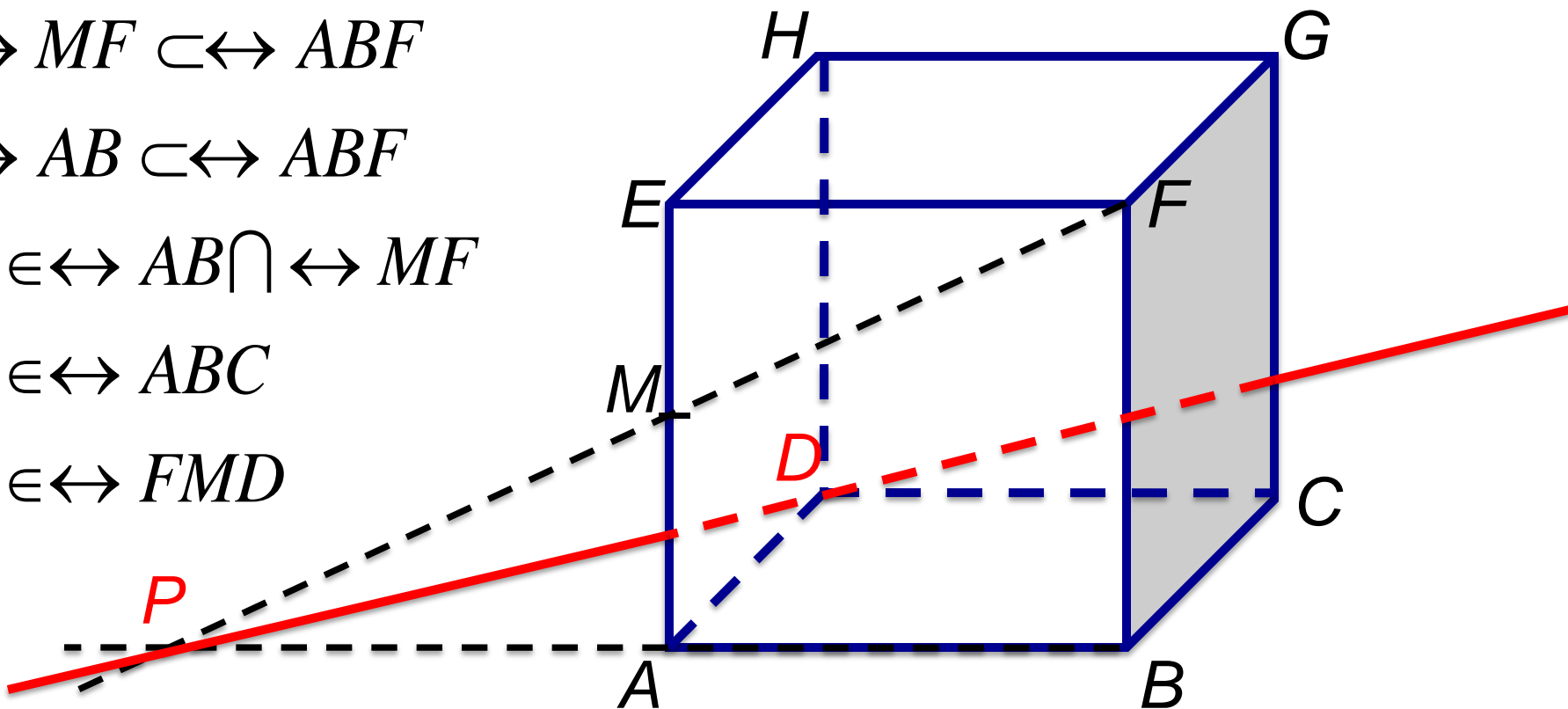
$$\Leftrightarrow MF \subset \Leftrightarrow ABF$$

$$\Leftrightarrow AB \subset \Leftrightarrow ABF$$

$$P \in \Leftrightarrow AB \cap \Leftrightarrow MF$$

$$P \in \Leftrightarrow ABC$$

$$P \in \Leftrightarrow FMD$$

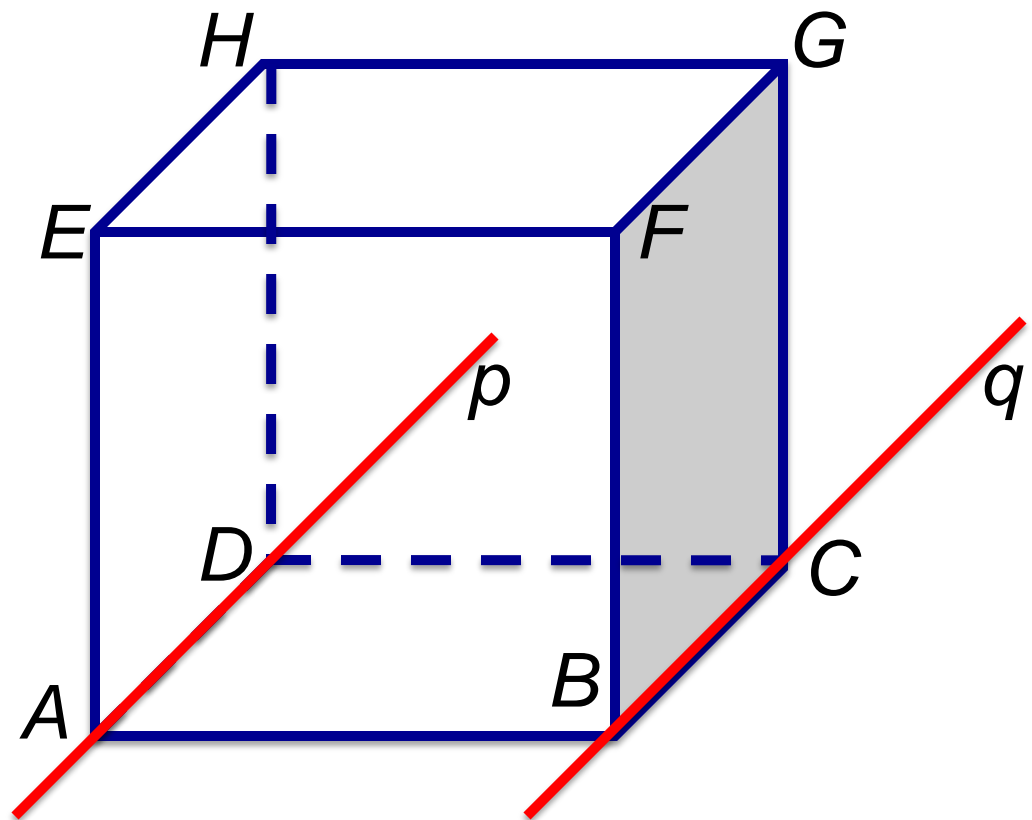

Vzájemná poloha dvou přímek

Přímky p a q nemají žádný společný bod a leží v jedné rovině.

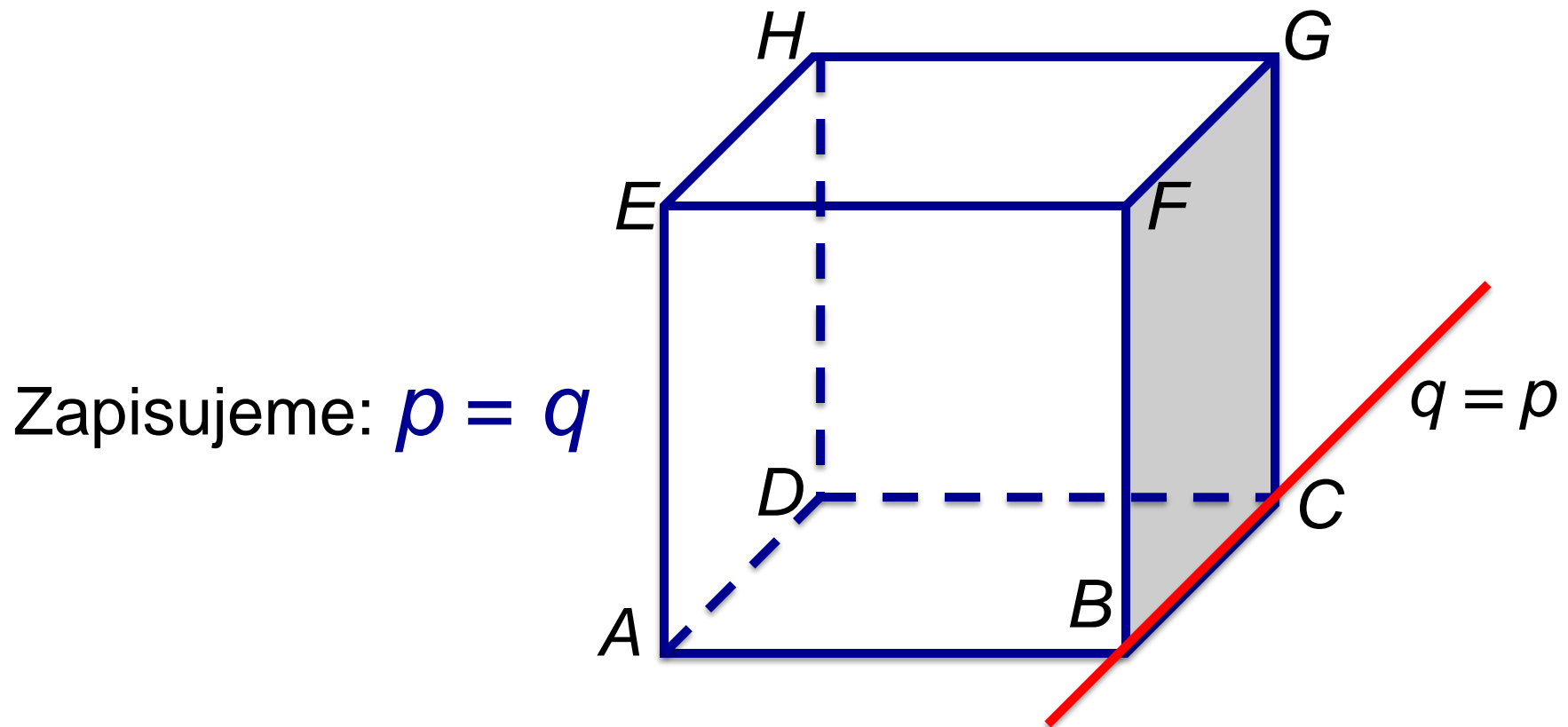
Jsou rovnoběžné.

Zapisujeme: $p \parallel q$

Vzájemná poloha dvou přímek

Přímky p a q mají všechny body společné.
Jsou **splývající**(totožné).

Vzájemná poloha dvou přímek

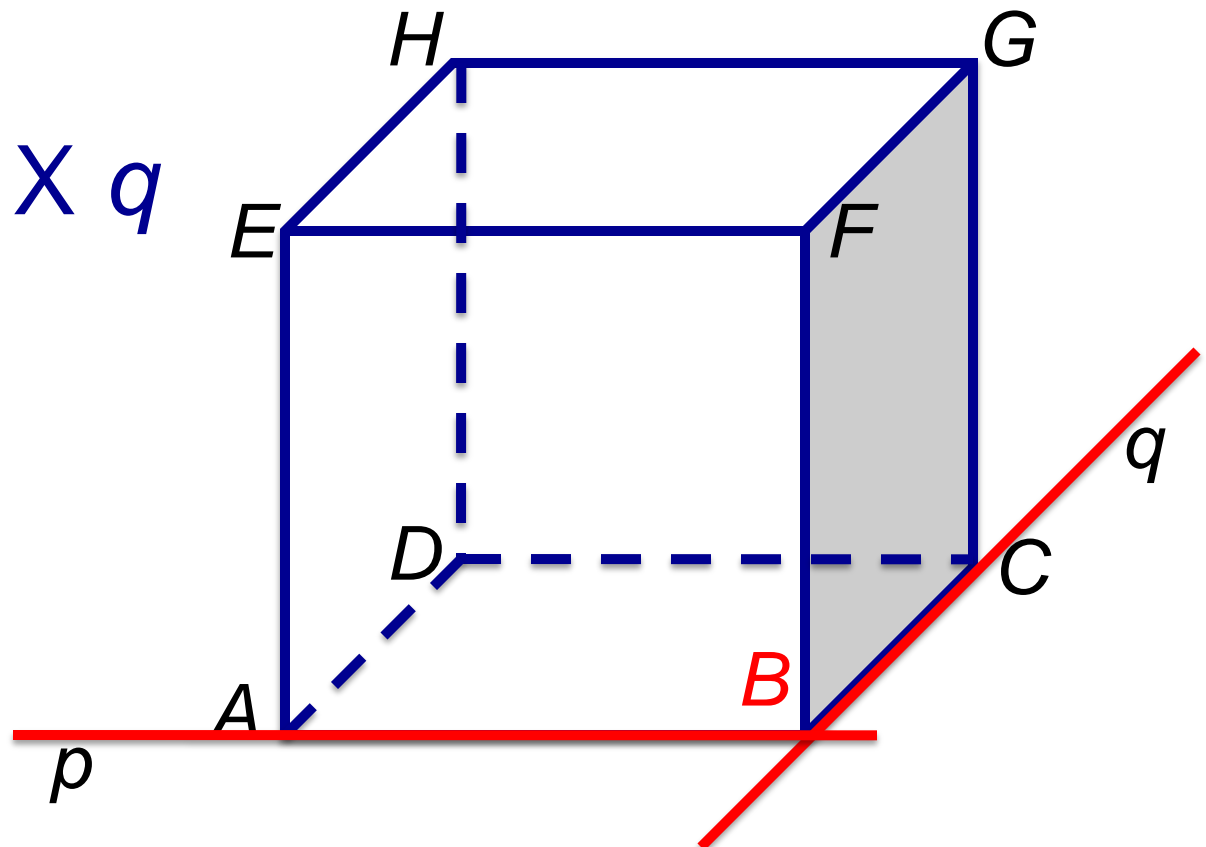
Přímky p a q mají právě jeden společný bod (průsečík).

Jsou **různoběžné**.

Zapisujeme: $p \times q$

$$\{B\} = p \cap q$$

$$B \in p \cap q$$

Vzájemná poloha dvou přímek

Přímky p a q nemají žádný společný bod a neleží v jedné rovině.

Jsou **mimoběžné**.

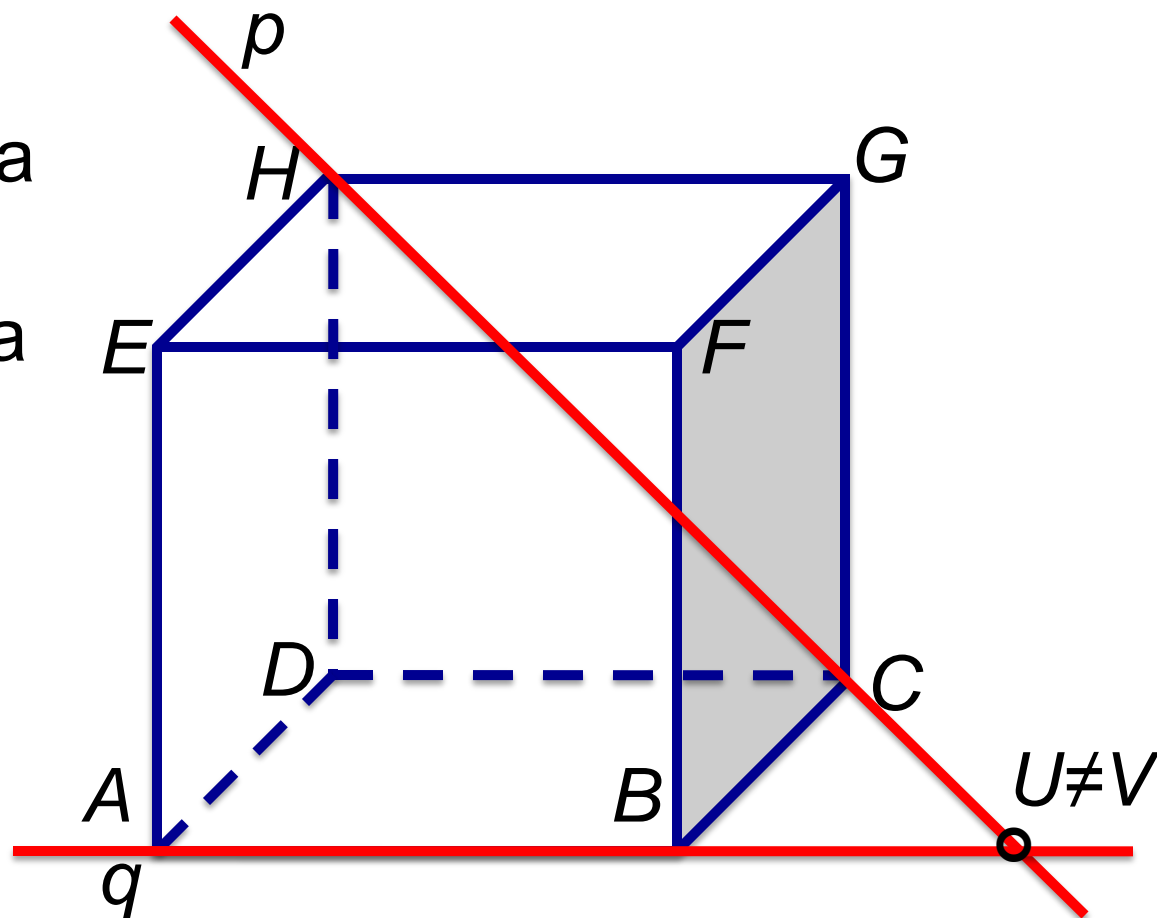
Přímka p je určena body CH ,
přímka q je určena body AB .

$$U \in p$$

Pozor!

$$V \in q$$

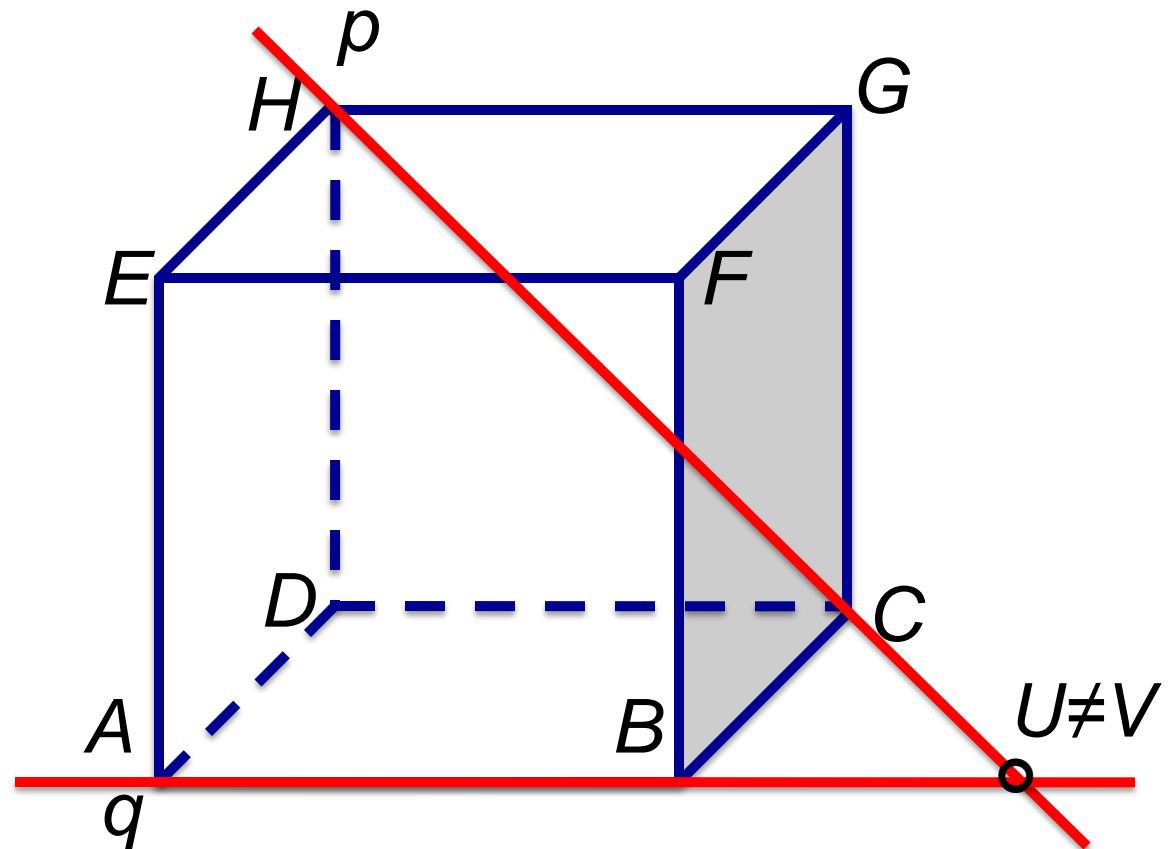
$$U \neq V$$

Úloha 2

Určete přímku, která protíná obě mimoběžky p a q ,
příčku mimoběžek.

Určete nejkratší vzdálenost mimoběžek p a q .

Vzájemná poloha přímky a roviny

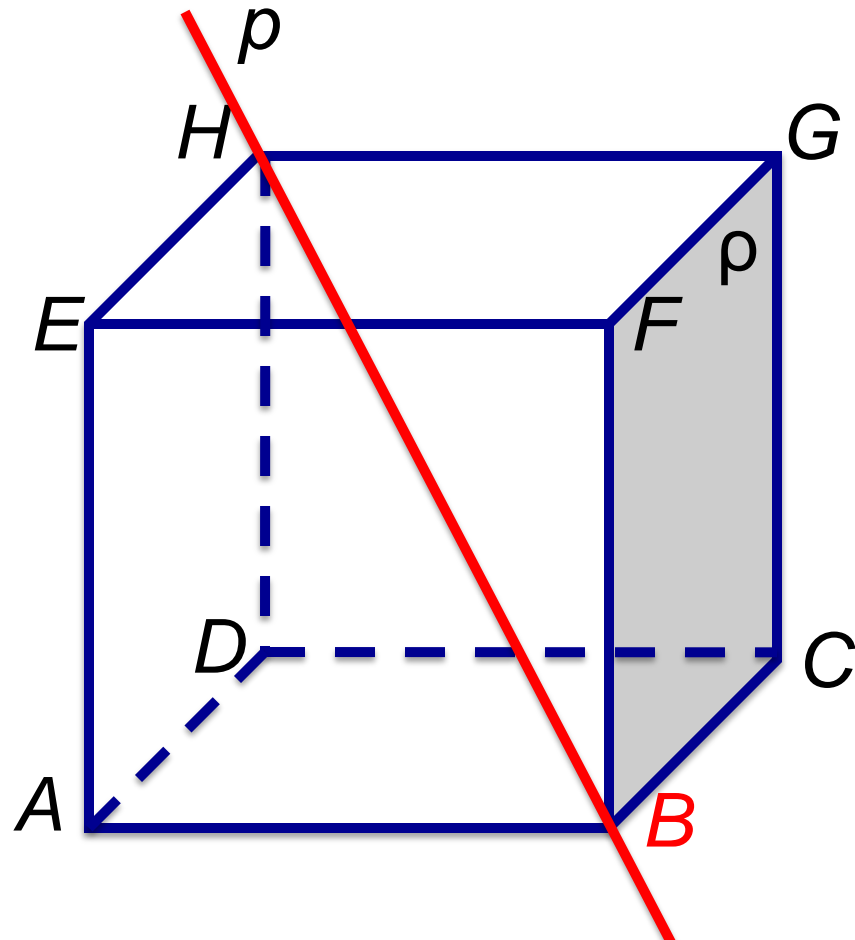
Přímka a rovina mají právě jeden společný bod.
Přímka je **různoběžná** s rovinou.

Bod B je průsečík
přímky p a roviny ρ .

$$\rho \Leftrightarrow BCG$$

$$B \in \rho \cap p$$

$$\{B\} = \rho \cap p$$

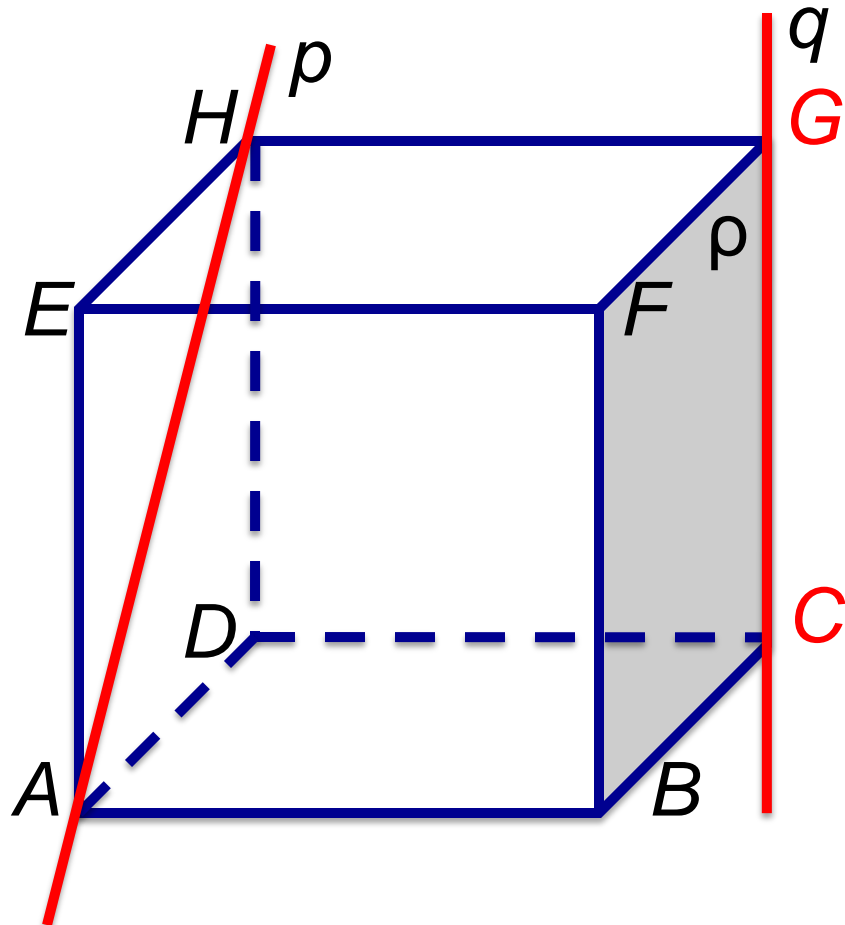
Vzájemná poloha přímky a roviny

Nemají-li přímka a rovina žádný společný bod nebo mají-li společné aspoň dva různé body, je přímka **rovnoběžná** s rovinou.

$$\rho \Leftrightarrow BCG$$

$$q \subset \rho$$

Zapisujeme: $p \parallel \rho$
 $q \parallel \rho$

Vzájemná poloha dvou rovin

Mají-li dvě různé roviny společný bod, pak mají společnou přímku - průsečnici, která tímto bodem prochází.

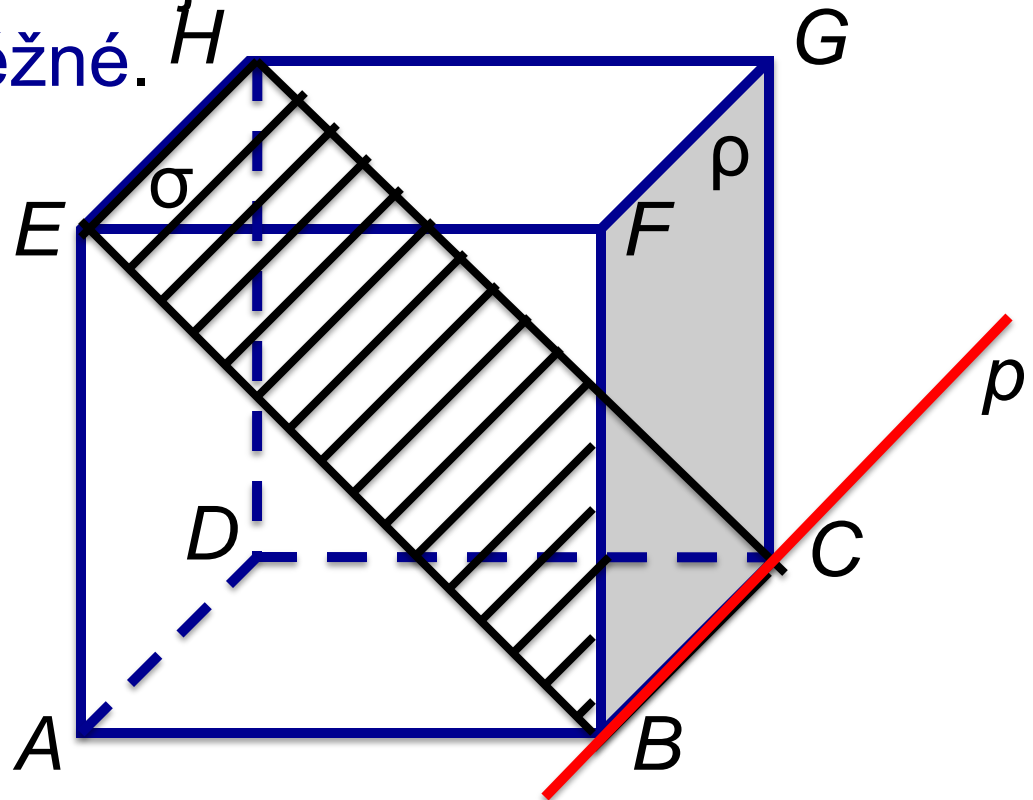
Jiné společné body nemají.

Roviny jsou různoběžné.

$$\rho \Leftrightarrow BCG$$

$$\sigma \Leftrightarrow BEH$$

$$p = \rho \cap \sigma$$

Vzájemná poloha dvou rovin

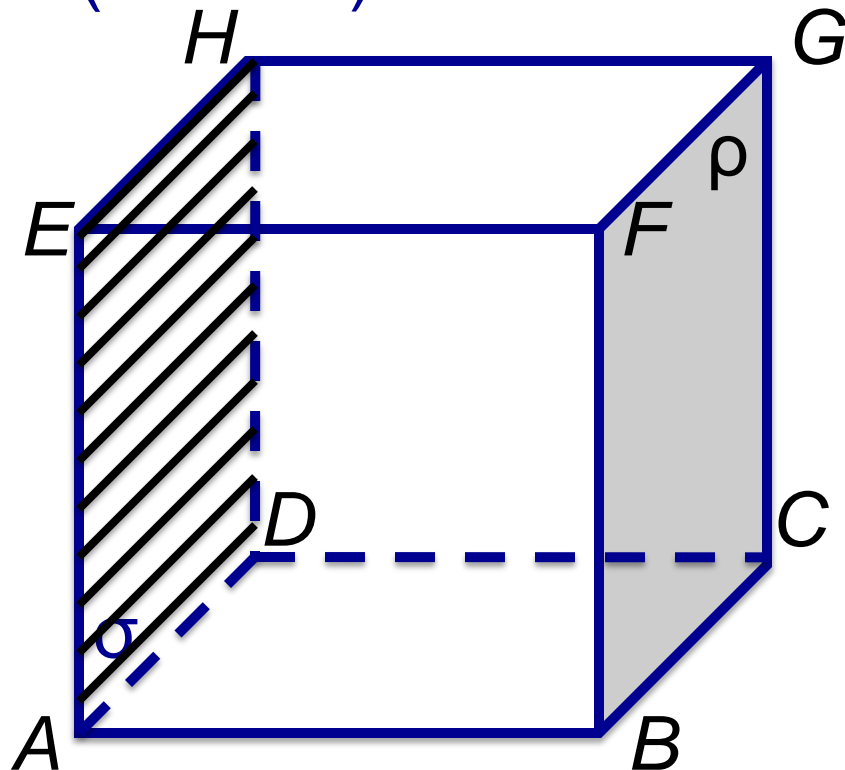
Nemají-li dvě roviny žádný společný bod,
pak je nazýváme **rovnoběžné**.

Mají-li dvě roviny všechny body společné,
nazýváme je **splývající (totožné)**.

$$\rho \Leftrightarrow BCG$$

$$\sigma \Leftrightarrow AEH$$

Zapisujeme: $\rho \parallel \sigma$

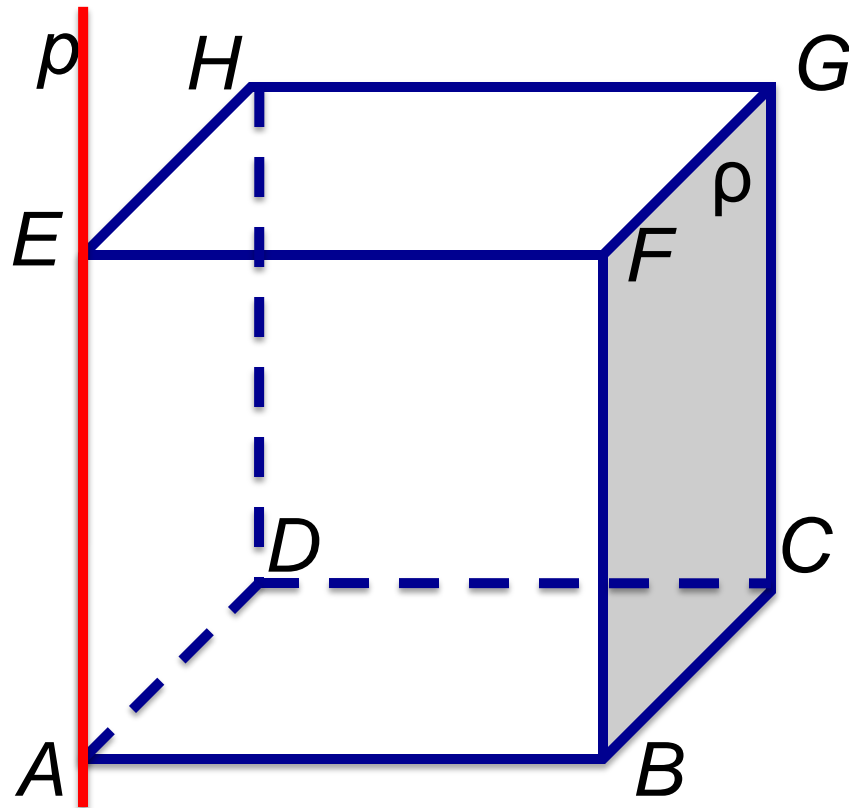

Kritérium rovnoběžnosti přímky a roviny

Přímka je rovnoběžná s rovinou, je-li rovnoběžná aspoň s jednou její přímkou.

p je rovnoběžná s přímkou BF z roviny BCG

$$p \parallel \rho$$

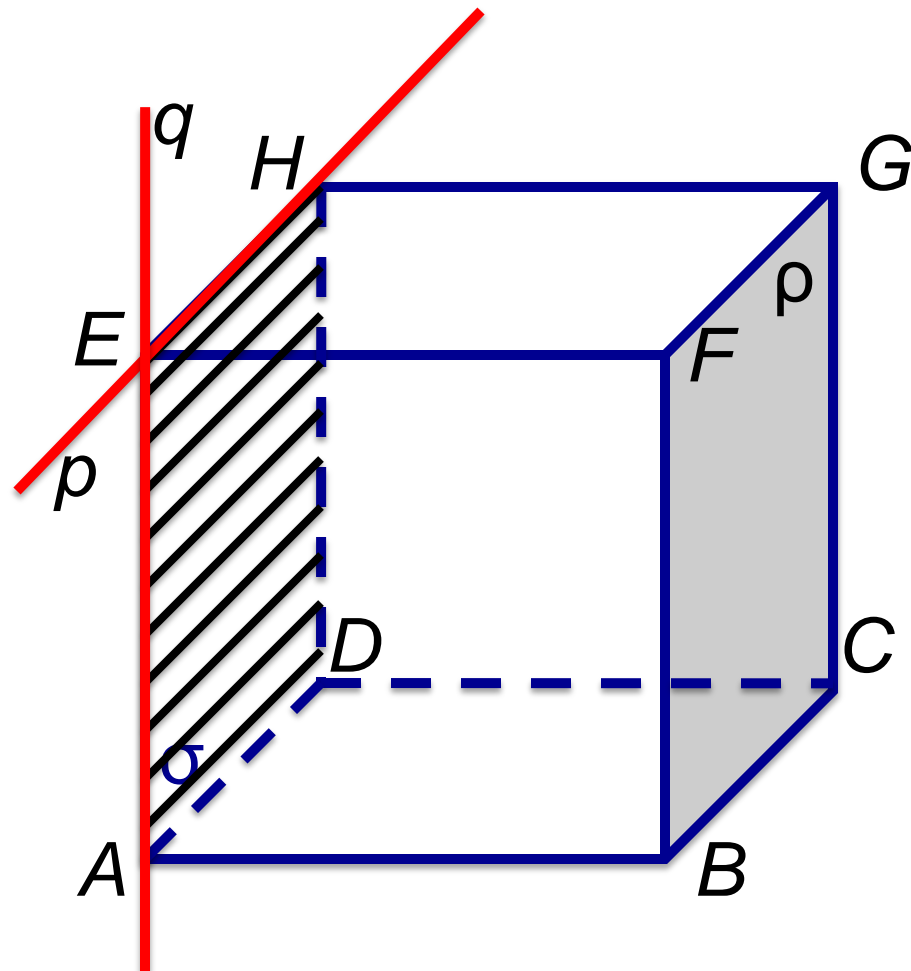
Kritérium rovnoběžnosti dvou rovin

Dvě roviny jsou rovnoběžné, leží-li v jedné z nich dvě různoběžky, které jsou rovnoběžné s druhou rovinou.

$$p \subset \sigma$$

$$q \subset \sigma$$

$$p \parallel \rho \text{ a } q \parallel \rho$$
$$\sigma \parallel \rho$$

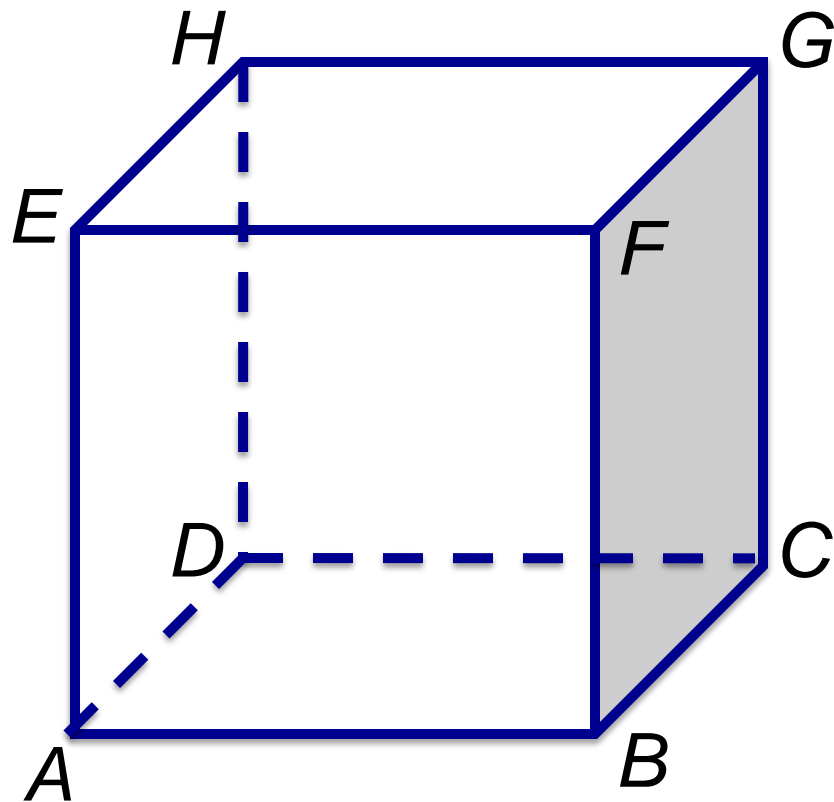
Další věty o rovnoběžnosti přímek a rovin

Každá přímka rovnoběžná se dvěma různoběžnými rovinami je rovnoběžná s jejich průsečnicí.

Jsou-li dvě rovnoběžné roviny prořaty rovinou třetí, jsou obě průsečnice rovnoběžné.

Úloha 3

Na zadané krychli $ABCDEFGH$ najděte příklady potvrzující výše uvedené věty.

Zdroje

- Pomykalová, E. *Matematika pro gymnázia Stereometrie*. 3.vyd. Praha: Prometheus, 2005. ISBN 80-7196-178-7
- Kadleček, J. *Geometrie v rovině a v prostoru pro střední školy*. 1. vyd. Praha: Prometheus, 1996. ISBN 80-7196-017-9
- Calda, E. *Matematika pro netechnické obory SOŠ a SOU*. 1. vyd. Praha: Prometheus, 2005. ISBN 80-7196-109-4
- Obrázky použité v prezentaci jsou vytvořeny v aplikaci Microsoft PowerPoint for Mac.